

BIJLAGE A – STAND VAN ZAKEN SOCIAALECONOMISCHE VISIEVORMING

0. Informatiebundeling Meierijstad 2017-2019

Sinds de start van de gemeente Meierijstad zijn er diverse studentonderzoeken uitgevoerd. Er is nadrukkelijk opgedaan wat er na de beleidsharmonisaties aan potentiële keuzes resteert. Onderzocht is waarop binnen het POM behoefte ligt. Economische beleidsstukken uit de voormalige gemeenten zijn nader bestudeerd en de regionale economische beleidsvorming en positionering zijn betrokken en omgezet tot een startnotitie. Met die notitie is de voorverkenning afgerond en is met de visievorming aan de slag gegaan.

1. BeeldVormendeAvond 28 november 2019

Bovenstaande is gecombineerd met een externe interviewronde onder koplopers en vooraanstaande personen in het bedrijfsleven en instellingen. Bovendien is het geheel gereflecteerd via een bespreking met interne (gemeente)experts. Dit is vertaald in een presentatie waarover met de gemeenteraad is gesproken. De BeeldVormendeAvond startte met het inspreken door het verenigd bedrijfsleven. Het was een levendige bespreking waarbij de gemeenteraad aangaf meer betrokken te willen zijn en vooral veel meer nadruk op sociale zaken terug te willen zien.

2. Klankbordgroep - 5 maart 2020

Samen met het bedrijfsleven en de sociale partners zijn op 5 maart in een interactieve werksessie vooral onderstaande drie sociale thema's verder in kaart gebracht:

- Mensen buiten het arbeidsproces begeleiden naar werk naar vermogen (kijken naar wat mensen nog wel kunnen);
- Werknemers met een achterstand ondersteunen (door laaggeletterdheid en schulden c.q. loonbeslag e.d.);
- Cultuurverschillen overbruggen van nieuwe Nederlanders (arbeidsmigranten en vluchtelingen).

Voor de bovenstaande thema's is door de stakeholders gekeken naar de huidige situatie, bottlenecks & succesfactoren en de kansen & uitdagingen.

De stakeholders hierbij zijn vertegenwoordigers namens de Adviesraad Sociaal Domein, Centrumondernemers Veghel, Welzijn de Meerij, Centrumondernemers Schijndel, Platform Ondernemend Meierijstad, ROC de Leigraaf, ZLTO Meierij, Horeca en de Bouwsociëteit Meierijstad.

3. Pop-up team gemeente Meierijstad - 26 maart 2020

Het pop-up team bestaat uit vertegenwoordigers van de werkateliers binnen de gemeente Meierijstad. Samen met deze experts zijn de bevindingen uit de klankbordgroep doorgenomen en aangevuld met de sociale thema's en de doelstellingen die in bestaand beleid zijn opgenomen.

4. Doorvertaling Raadsinformatiebrief sociale component visie Meierijstad – 2^e helft mei

De werkzaamheden hebben zich vertaald in deze raadsinformatiebrief waarmee de raad wordt geïnformeerd over de aanscherping van de basis thema's en de economische thema's, aangevuld met de sociale component. Bovendien wordt de raad in de gelegenheid gesteld om mee te denken over aanscherping van de uitkomsten op deze 3 blokken, daar waar die nog onvoldoende in bestaand beleid zijn geformuleerd.

5. Vervolg stap sociaaleconomische visie – Q3 2020

Hierna worden de onderdelen aangescherpt en vervolgens verwerkt tot een geïntegreerd concept voorstel van de sociaaleconomische visie. Dit staat voor het ontwerpen van een visie. Volgens planning was verwacht om de gemeenteraad in het najaar van 2020 de ontwerpvisie voor te leggen, na externe raadpleging en een interne reflectieronde. Hier wordt voor de gemeenteraad nog steeds van uit gegaan.

INHOUDELIJKE TUSSENSTAND

Hieronder volgt de samenvatting van de opgehaalde zaken die er voor Meierijstad toe doen op weg naar de sociaaleconomische visie Meierijstad voor de periode 2020-2030.

Met de totstandkoming van de gemeente Meierijstad heeft er een brede stakeholdersconsultatie plaatsgevonden. Dit geldt als leidraad voor de gemeente en als vertrekpunt voor een uiteindelijk sociaaleconomische visie. De eerdere uitgangspunten zijn in 2016 als volgt vastgesteld door de gemeenteraad.

Visie gemeente Meierijstad

De gemeente Meierijstad staat in het belang van haar inwoners, bedrijven, instellingen en verenigingen. De gemeenteraad van Meierijstad heeft een zevental strategische kernpunten als leidraad gesteld voor de periode 2017-2025:

- * Elke inwoner telt mee en kan mee doen binnen sterke sociale netwerken en een rijk vrijwilligers- en verenigingsleven.
- * Meierijstad maakt zich samen met het bedrijfsleven sterk voor een gezonde lokale en regionale economie met voldoende werk.
- * Food is de verbindende factor: de productie in het buitengebied, de voedingsindustrie en nieuwe productontwikkeling.
- * In Meierijstad is het genieten in de vele restaurants en op de terrassen.
- * De beroepsbevolking is aan het werk. Wonen en werken in Foodcapital trekt jeugd aan.
- * Er is een goede ruimtelijke balans tussen werken, wonen en leven.
- * Meierijstad koestert de unieke waarden van natuur, landschap, cultuur en onderwijs.

Onder de streep betekent dit dat in 2025:

- Iedereen mee kan doen;
- Er voldoende werkgelegenheid is: de beroepsbevolking is aan het werk;
- Er een goede ruimtelijke balans is tussen werken, wonen en leven.

De in 2016 vastgestelde visie vormt een mooie basis om nu verder op door te bouwen om te komen tot een sociaaleconomische visie 2020 - 2030.

Vanuit een sociaaleconomische focus volgt nu een onderverdeling naar drie hoofdgroepen. Deze vallen uiteen in zo'n 10 potentiële opgaves als nader uit te werken handelingsperspectieven met of via onze partners in Meierijstad.

A - Vestigingsklimaat

1. Aanscherping volkshuisvestingsbeleid

De gemeente Meierijstad gaat voor een opgave van 4000 woningen er bij tussen 2018 en 2028. Volgens haar Woonvisie uit 2018 is het bovendien de bedoeling dat er 25% in de categorie sociaal terecht komen. De kwantitatieve en kwalitatieve doelstellingen lopen in de pas met de doelstellingen van bijvoorbeeld de Provincie. Inmiddels zijn er ruim 1000 woningen gerealiseerd. Hiernaast zien we binnen de gemeente Meierijstad behoefte om na te gaan welke extra inzet en doelstellingen geformuleerd kunnen worden om jong talent (gezinnen en jongeren) en de groep

internationale werknemers in de woningbouwopgave van een stevigere positie te voorzien. Zo is bijvoorbeeld de groep internationale medewerkers tot nu toe onvoldoende in woningbouwstatistieken onder gebracht. Meierijstad wil deze groep in de komende 5 jaar wel 2.000 - 2.500 extra bedden gaan bieden.

RESUME – Voor de aantrekkelijkheid van de woningmarkt en de adequate huisvesting van jong talent en internationale werknemers in Meierijstad is het van belang om nadere doelstellingen en beleid verder uit te werken. Dit verdient doorwerking in een actualisatie van het volkshuisvestingsbeleid.

2. Bereikbaar Meierijstad

Op dit moment wordt een mobiliteitsvisie ontwikkeld voor de gemeente Meierijstad. Naast de doelstellingen van het bedrijfsleven, worden ook de belangen van alle andere stakeholders onderzocht en meegewogen. Bovendien worden hierin ook de doelstellingen uit de regionale samenwerkingsagenda vertaald en samengevoegd met de lokale doelen.

In 2021 streeft de gemeente Meierijstad er naar om een visie met uitvoeringsprogramma vast te stellen. In dit uitvoeringsprogramma worden zowel infrastructurele aanpassingen als niet-infrastructurele maatregelen opgenomen voor de korte termijn (2 jaar), de middellange (5 jaar) en de lange termijn (10).

De gemeente heeft vooruitlopend met het verenigd bedrijfsleven een propositie ontwikkeld om samen met het lokale bedrijfsleven en onze regionale netwerkpartners van Noordoost Brabant de krachten te bundelen. Met de propositie uit 2019 is ingezet op een grotere regionale aantrekkingskracht, goede bereikbaarheid en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Voorop staan daarin het goederen- en vooral personenvervoer (woon-werkverkeer), met twee cruciale punten:

- Doorstroming op bovenlokale wegenstructuur (A50-N279)
- Autoverkeer naar buiten (directe verbindingen met A50-N279)

Hiernaast zijn zaken als regionale truckparking, duurzame bereikbaarheid Noordkade, goede fietsvoorzieningen en Hoogwaardig Openbaar Vervoer opgevoerd.

Verbreding en verdere uitwerking op met name duurzame, innovatieve en slimme mobiliteitsoplossingen worden vanuit een community aanpak aangevlogen en vragen doorlopend om aandacht. Denk aan de vergroening van de vervoerskilometers, de mogelijkheden van verschuiving van weg- naar watertransport, elektrisch rijden of alternatieve bedrijfsvervoersconcepten.

Locatiegebonden maatwerk hangt sterk af van draagkracht en draagvlak van de belangen uit de betreffende omgeving.

RESUME - In de uitwerking van de visie verdient het nadrukkelijk aandacht welke vraagstukken het best gezamenlijk ontwikkeld en gedragen uitgewerkt kunnen worden, via een community-aanpak met bijbehorende samenwerkingen. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor locatiegebonden maatwerk, maar ook voor maatregelen op verdere vergroening van bedrijfsvervoer.

3. Toekomstbestendige groei en economische kracht versterken

Tot nu toe is het uitgangspunt om groei van bestaande bedrijven te faciliteren. Specifiek voor Foodpark geldt dat bedrijven in de voedselindustrie zich hier met absolute voorrang kunnen vestigen. Daarbij is volgens het 'Profileringsplan Foodpark, Veghel' uit 2014 gekozen voor een uitgiftetempo van zo'n 3 hectare per jaar, voor een totaal van 70 ha (fase 1 en 2).

Voor een verdere ontwikkeling van Meierijstad is het nodig om nu na te gaan hoe de economische kracht (bijv. gericht op agrifood en de hoogwaardige maakindustrie) verder versterkt kan worden.

De omgevingsvisie is momenteel in ontwikkeling is en speelt hierin een belangrijke rol. Een goede afstemming tussen de omgevingsvisie en de visie op bedrijventerreinen is zegge essentieel. Zo worden in de omgevingsvisie belangrijke randvoorwaarden als (milieu)veiligheid, energie en klimaatbestendigheid verder uitgewerkt.

Daarnaast is het voor een aanscherping van de bedrijventerreinontwikkeling essentieel om de behoefte van bedrijven nog beter in kaart te brengen met elkaar. Een gemeente breed behoefte onderzoek wordt dan ook nog uitgezet in 2020.

RESUME - Een verdere versterking van onze economie via ons vestigingsklimaat vraagt om nadere doelstellingen voor toekomstig gronduitgifte beleid. Zo is het van belang om meer focus toe te kennen aan het soort bedrijvigheid dat we als Meierijstad willen aantrekken, in de lijn van de bestaande agrifood en hoogwaardige maakindustrie. Met onder meer oog voor een juiste balans en gericht op kwalitatieve en hoogwaardige groei. Uiteraard worden de doelstellingen nader afgestemd op de vraag die blijkt uit het behoefteonderzoek.

B - Ontwikkel- en veerkracht

4. Ruimte voor agrarisch ondernemerschap

De voortzetting van grootschalig en kleinschalige agrariërs, maar ook omschakelende agrariërs vraagt nadrukkelijk aandacht in Meierijstad. In de aanpak van het vraagstuk van Vrijkomende Agrarische Bebouwing (VAB) staat maatwerk centraal. Agrariërs die naar nieuwe invulling zoeken kunnen rekenen op ondersteuning, ingeval er draagvlak voor is in de omgeving en er duurzame kwalitatieve alternatieven worden ontwikkeld.

Specifiek vanuit de kwaliteitsimpuls gezien zou emissiereductie enerzijds en sociaal ondernemerschap anderzijds nadrukkelijk een rol kunnen spelen in het verdienen van ruimte voor verdere ontwikkeling van de agrarische sector in Meierijstad.

RESUME – Ruimte voor groei of omschakeling wordt verdient via duurzame concepten, waar veel aandacht voor maatwerk bij nodig is. Zo kan er bijvoorbeeld gedacht worden aan stimulering van zorg oplossingen, sociaal ondernemerschap en duurzame energieproductie. Om tot gebiedsgerichte en/of thematische oplossingen te komen zijn duidelijkere kaders vanuit de gemeente nodig en dienen scherpere doelstellingen met stakeholders te worden geformuleerd.

5. Duurzaamheid

In het verlengde van de landelijke ambities streeft de gemeente Meierijstad volgens de 'Duurzaamheidsvisie' uit 2019, naar 20% duurzame energieopwekking in 2025 en 30% minder energieverbruik (gebouwen en bedrijven) in 2030. In 2050 wil de gemeente Meierijstad volledig CO₂-Neutraal zijn. Dit wordt bewerkstelligd door een combinatie van energiebesparing, duurzame opwekking en compensatie van onze CO₂-uitstoot. De gemeente streeft er zelf naar om in 2030 haar vastgoed CO₂-neutraal te hebben gemaakt. Ondertussen wordt ook samen met het georganiseerd bedrijfsleven bepaald waar zij naar toe willen en kunnen gaan werken, met een 0-meting nu als eerste startpunt.

In het rapport 'Toekomst van zon en wind in Meierijstad' zijn concrete ambities voor duurzame energieproductie in Meierijstad vastgelegd. In 2020 is in samenwerking met de betrokken partners de ambitie geformuleerd om de komende 2 jaar 50 hectare per jaar aan zonnenvelden te ontwikkelen. Dit komt overeen met 150.000 zonnepanelen (3.000 zonnepanelen/hectare) die genoeg stroom leveren voor 15.000 huishoudens. Voor de langere termijn wordt de invulling van vier zoekgebieden voor windenergie verder uitgewerkt.

Naast energie en CO2 neemt Meierijstad het voortouw in voedselduurzaamheid. De stichting Samen tegen Voedselverspilling heeft een vaste voet in Meierijstad. Van daaruit komen landelijke doelstellingen en wordt eraan gewerkt om voedselverspilling in 2030 met 50% terug te dringen of te voorkomen en plastic in verpakkingen met 20% terug te brengen en verpakkingen recyclebaar te maken. Ook de andere lokale duurzaamheidsdoelstellingen passen hierbij, zoals het terugdringen van huishoudelijk afval (milieustraat) naar 30 kg per inwoner elk jaar, in 2025. Hiernaast is het net zo relevant om na te gaan welke doelstelling op bedrijfsafval kan worden nagestreefd en lijken er nog stappen mogelijk ten aanzien van hergebruik van reststromen vanuit de maakindustrie in Meierijstad.

RESUME – Een betere wereld begint bij jezelf, maar daarnaast kunnen er diverse combinaties van partnerschappen voor diverse doelstellingen tot een nog grotere uitkomsten leiden. Een gebiedsgerichte aanpak op windenergie ligt voor de hand. Thematisch voedselverspilling terugdringen betekent ook veel netwerkvorming op verschillende onderdelen. Naast de reeds lopende zaken verdient het extra aandacht over welke doelstellingen nog mogelijk zijn om reststromen vanuit het bedrijfsleven meer circulair maken.

6. Innovatieproeftuinen

Uit de bundeling van verschillende projectdoelen doet zich een rode draad voor in talentontwikkeling die past in een arbeidsmarkt in transitie en samenwerkingen tussen onderwijs en bedrijfsleven. Mooie voorbeelden hiervan zijn het Sterk Techniek Onderwijs (mbo en vmbo, doorlopende leerlijn), haalbaarheid leerwerkfabriek chocolade-experience (combinatie bedrijfsleven-beroepsonderwijs op techniek examenniveau) en Samen tegen Voedselverspilling (m.n. HAS Hogeschool: 1 leergang).

Bij 'Sterk Techniek Onderwijs' wordt een looptijd gehanteerd van 4 jaar tot en met 2023 (met uitzicht op verlenging), waarbij 8 VMBO's en 2 MBO's als belangrijkste partners moeten worden gezien.

Het gaat ten eerste om behoud en verduurzaming van het technische onderwijsaanbod en toename van uitstroom naar techniek en techniek gerelateerde MBO-opleidingen. Ten tweede gaat het om het eigentijds en aantrekkelijk maken van techniek en technologisch onderwijs, denk bijvoorbeeld aan 'smart technology' ontwikkelingen, maar ook aan het aanleren van de benodigde (en door het bedrijfsleven gevraagde) 'soft skills'.

Het motto maak 'de regio als klaslokaal' krijgt nadere invulling door deelname van vmbo, mbo en praktijkscholen in Meierijstad. Bovendien ligt er een kans om het techniek lesprogramma verder uit te bouwen op voor Meierijstad belangrijke thema's als 'de waarde van voedsel' en 'verduurzaming'.

Ten slotte wordt de Noordkade gezien als een cruciaal knooppunt voor innovatie, onderwijs en bedrijfsleven met bovendien nog huisvestingsmogelijkheden voor jonge talenten (zie eerder aandachtspunt onder Volkshuisvestingsbeleid. Een ander gebiedsgerichte benadering die hierbij past is inzet op experimenteerruimte in het buitengebied voor agro-innovatie. De koppeling en kruisbestuiving tussen agrifood en high tech lijkt prima te passen in Meierijstad met bovendien een interessante aansluiting op de ruit Wageningen/Food Valley/WUR - Den Bosch/Agrifood Capital/JADS – Eindhoven/Brainport/TUe – Venlo/Greenport.

RESUME – Het moment voor bundeling van initiatieven op de juiste plek lijkt te zijn aangebroken. De volgende ontwikkelingstap voor Meierijstad vraagt daarom om krachtige samenwerkingen tussen alle stakeholders op de voor Meierijstad belangrijke thema's. Op die manier kan innovatie, nieuw ondernemerschap en groei worden gestimuleerd en het onderscheidend vermogen van Meierijstad verder worden uitgebouwd.

C - Elk talent telt mee

7. Langdurige inzetbaarheid

In regionaal verband zijn er doelstellingen vastgesteld die nog vragen om een specifieke vertaling voor Meierijstad. Vooral Leven Lang Leren verdient grote aandacht, waarbij het Middelbaar BeroepsOnderwijs graag een rol wil vervullen samen met het bedrijfsleven (via praktijkcertificaten). De sleutel voor succes start echter wel met de benodigde goede basis bagage en begint bij goede informatie en aansluiting al vanaf het Voortgezet Onderwijs.

Voor werknemers dient de aandacht vooral te worden gericht op werknemers met een minimum tot modaal inkomen. Het WerkgeversServicePunt zou hier prima vanuit haar centrale functie intensiever op kunnen worden ingezet. Er geldt op dit moment een tweejarige afspraak om 100 mensen via het servicepunt te begeleiden naar werk en 200 mensen via SW bedrijven. Er wordt echter nog beperkt op specifieke groepen onderscheidende aandacht gegeven, waardoor er momenteel groepen mogelijk onderbelicht blijven. Jongeren in kwetsbare omstandigheden hebben nog een potentieel lang werkzaam leven voor zich. Daarnaast hebben statushouders doorgaans veel potentie en arbeidsmigranten die zich blijvend vestigen zijn kansrijk om integratieslagen te maken.

RESUME – Op de bestaande regionale lijn wordt ook in Meierijstad verder gebouwd. Nog meer focus op doelgroepen kan een goede uitkomst zijn om talenten mogelijk veel beter te benutten. Een verbetering in talentontwikkeling is mogelijk als onderwijs, bedrijfsleven en overheid de verschillende doelgroepen goed in beeld hebben en vervolgens tot een meer gezamenlijke doelgroep-benadering weten te komen.

8. Sociaal ondernemen versterken

De sociale werkbedrijven IBN en WSD en kleinere ondernemingen met lokale betrokkenheid, zoals zorgboerderijen en horecabedrijven spelen al een belangrijke rol in Meierijstad. Zij helpen mensen met een vorm van een beperking of achterstand op de arbeidsmarkt op weg om aan het werk te komen.

Voor kleinere bedrijven is het vinden van de juiste weg voor begeleidingstrajecten nog vaak lastig. Inspelen op motivatie en tegelijk ondersteuning bieden, liggen in lijn met de gestelde projectaanpak. In 2018 is de 'Meierijstadse inclusie agenda' opgesteld met als ambitie om de krachten te bundelen en efficiëntere coördinatie en ondersteuning te bieden voor begeleidingstrajecten. Doelstellingen worden op dit moment verder uitgewerkt in een projectteam.

Een bundeling van verschillende projecten (Participatie In Meierijstad, Leefgoed = transitie in de zorg) en regionale (zorginkoop)contracten tekent een steeds concretere beleidslijn af, om een verdere stap te gaan zetten naar structurele werkgarantie en zinvolle dagbesteding voor iedereen in Meierijstad. In een PIM 2.0 (een participatiebedrijf) is voorstelbaar dat een combinatie van instellingen en bedrijven hiertoe met elkaar kansen zien en uiteindelijk tot afspraken kunnen komen.

RESUME – Het moment voor bundeling van initiatieven op de juiste plek lijkt ook hier te zijn aangebroken. De volgende ontwikkelingstap vraagt daarom om inzet om tot de concrete allianties te komen en vraagt om sociaal ondernemerschap. De combinatie zorg en begeleiding, en nieuw ondernemerschap heeft baat bij een gericht netwerk met gemeenschappelijke doelen.

9. Ondersteuning werknemers met een achterstand

De 'regionale arbeidsmarktagenda van 2020' heeft vanuit de programmalijnen vier opgaven gesteld. De opgave 'omgaan met crisis en krapte' heeft als doel om zoveel mogelijk mensen aan

het werk te houden. Werknemers die in een persoonlijke crisis zitten, staan extra onder druk in een tijd van krapte en/of inhoudelijke verandering van werkzaamheden met een verlaagde zelfredzaamheid en arbeidsproductiviteit als gevolg.

Behalve om de uitkeringsdruk zo laag mogelijk te houden, is het ook doorlopend in het belang van de werkgever zelf om voor zijn personeelsbestand hier aandacht aan te besteden. De arbeidsproductiviteit is gebaat met medewerkers die niet dagelijks worstelen met schulden, taalbarrières of andere kwesties van persoonlijke aard.

Het 'Uitvoeringsplan Laaggeletterden' uit 2019 biedt vanuit de gemeente al aanknopingspunten om hand-in-hand met het bedrijfsleven tot meer vitale medewerkers te kunnen komen. Grotere bedrijven zijn hier steeds vaker zelfstandig op ingericht, maar voor veel bedrijven blijven signalen vaak toch te onzichtbaar. Kleinere bedrijven hebben meestal een sterke sociale omgeving en een 'meester-leerling'werkwijze, waarin directe hulp onder elkaar goed mogelijk is. Urgentie en actiebereidheid komen in de huidige crisis wellicht eerder naar voren.

RESUME – Voor werknemers met een achterstand is een totaalbenadering verstandig, omdat de kern van problemen meerdere uitwerkingen heeft in het dagelijkse leven. Doelstellingen op zo'n gehele benadering en het juiste partnerschap geven perspectief op een daadkrachtiger vervolg van de huidige aanpak.

10. Cultuur en integratie

De gemeente Meierijstad heeft in 2019 vastgelegd dat zij structurele en kwalitatief goede huisvesting mogelijk wil maken voor arbeidsmigranten. In de beleidsnotitie 'Huisvesting arbeidsmigranten' gaat het concreet om te voorzien in 2.000 - 2.500 extra bedden in de komende 5 jaar. Dit beleidskader is meteen een aanzet geweest voor een regionale aanpak, die ook moet leiden tot een integrale benadering voor de groep blijvers die aan te merken valt als nieuwe Nederlanders.

Integratie vraagt namelijk om meer aandacht, ook al is het gezinshoofd of kostwinnaar al enigszins vertrouwd met de Nederlandse cultuur en zijn de Europese cultuurverschillen vanwege veelal Oost-Europese mensen doorgaans minder groot. Het gezin van arbeidsmigranten vraagt om begeleiding om te voorkomen dat ze in het dagelijks leven onnodig achterop raken.

Dit slaat uiteraard ook op de groep statushouders en in bepaalde mate voor liefdesmigranten. De aanpassing van de Wet Inburgering is voorzien voor 2021. In de integratieaanpak komt waarschijnlijk meer verantwoordelijk te liggen bij lokale overheden. Duidelijk is dat een zo vroeg mogelijke start van begeleiding van het hele gezin het meest effectief is. Na een periode van 2 jaar vluchtelingenwerk is het ontbreken van een vorm van structurele nazorgbegeleiding op dit moment een gemis.

RESUME – Bij de voorbereiding van een beleidsplan voor inburgering verdient het aanbeveling om een gezinsbenadering centraal te stellen voor beide doelgroepen. Vanuit gezamenlijke doelen met het bedrijfsleven en onderwijs is de meeste draagkracht mogelijk om integratie te laten slagen.